

Isabel Rodà: «El món romà és tan modern que fa feredat»

La catedràtica emèrita d'Arqueologia reivindica Roma com "el primer món globalitzat" | "Sembla que allò que no ha començat a l'any 2000 no existeix", es lamenta | Critica que les diverses institucions implicades no s'hagin posat d'acord per valoritzar el passat romà de Tarragona

La catedràtica emèrita de la UAB especialitzada en Arqueologia Romana Isabel Rodà, a casa seva. | Marta Rovira.

Vuitena entrevista del dossier «Investigadores»

Barcelona, 1948. És Catedràtica emèrita de la Facultat de Filosofia i Lletres de la UAB, al Departament de Ciències de l'Antiguitat i l'Edat Mitjana. El seu àmbit de recerca és l'Arqueologia Romana, centrada sobretot a Barcino, ja que va ser Conservadora Tècnica del Museu d'Història de Barcelona fins el 1980. Es va especialitzar en epigrafia llatina i escultura romana, des dels primers contactes amb el món preromà fins l'Antiguitat Tardana. Així mateix ha desenvolupat l'estudi i determinació dels materials lapidis emprats a l'Antiguitat Clàssica, presidint el IX Congrés Internacional ASMOSIA (Tarragona 2009). Des del 1996, és membre de l'equip d'investigació que

estudia les escultures de l'Augusteum de Narona (Croàcia).

Ha estat co-directora de l'excavació sobre els trofeus de Pompeu El Gran a Panissars (El Pertús - La Jonquera), membre del Comitè Científic Internacional de Marmora, ASMOSIA (Association for Study of Marbles and Other Stones in the Antiquity), CRPA (Congress of Roman Provincial Art), de l'Advisory Committee del Journal of Roman Archaeology (EUA), Diadora (Croàcia), ATTA (Atlante Tematico di Topografia Antica) i Civiltà Romana (Itàlia), i Mélanges de la Casa de Velázquez (Madrid).

Ha estat també Research Associate de la Universitat de Califòrnia, Berkeley (1987, 1991), Visiting Professor (Officer) a la Universitat de Harvard (2004), i membre d'Honor de la Societat Arqueològica de Croàcia (2011). El 2004 és nomenada membre corresponent del Deutsches Archäologisches Institut (Berlin). El 2011 rebé el Premio Internacional Genio Protector de la Colonia Augusta Emerita, concedit per l'Asociación de Amigos del MNAR. Va ser directora de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (2007-2012). Actualment és membre corresponent de l'Acadèmia de Belles Arts Sant Jordi i també és acadèmica numerària de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona. Comissària de diverses exposicions internacionals i nacionals sobre arqueologia romana.

Llibres destacats:

Ha participat en els llibres dirigits per Riquer, Borja de, *Història Mundial de Catalunya (2018)* i *Vides catalanes que han fet història (2020)*. Edicions 62.
Rodà, Isabel (2014). *Urbanisme i monumentalització: Roma i les ciutats a Catalunya*. Editorial UOC.
Puig, Ferran, Rodà, Isabel (2010), *Les muralles de Barcino*, MUHBA, Barcelona.
Coautora dels 5 volums de les *Inscriptions romaines de Catalogne*, París, de Boccard 1984-2002.
Coautora del llibre *Le trophées de Pompée dans les Pyrénées (71 avant J.-C)*, 58 supl. De Gallia, París 2008.

Articles destacats (últims 3 anys):

Pensabene, P.; Domingo, J.; Rodà, I. (2018). "The distribution of Troad Granite columns as evidence for reconstructing the management of their production". *ASMOSIA Interdisciplinary Studies on Ancient Stone*. XI, pp. 613 - 620. Daniela Mateti? Poljak i Katja Marasovi?.

Rodà, I.; Alcubierre, D. (2020). El 'broccatello' o jaspí de la cinta a Barcino. Dins Aquilué, X.; Beltrán de Heredia, J.; Caixal, À.; Fierro, J.; Kirchner, H. (eds.) 2020: *Estudis sobre ceràmica i arqueologia de l'arquitectura. Homenatge al Dr. Alberto López Mullor*. Barcelona.

Rodà, I. (2019). "El color de la pell en Roma". *Xenofobia y Racismo en el Mundo Antiguo*. Colecció Instrumenta 64, pp. 155 - 173. Publicacions de la Universitat de Barcelona.

Rodà, I.; Miret-Mestre, M. (2019). "Un grand masque à l'ager Tarraconensis (Hispanie citérieure)". *Der Stifter und sein Monument Gesellschaft - Ikonographie - Chronologie. Akten des 15 Internationalen Kolloquiums zum Provinzialrömischen Kunstschaffen*. pp. 366 - 373. Barbara Porod i Peter Scherrer.

Rodà, I. (2018). "Recordando a Sara Santoro. Multa per aequora. Il polisemico significato della moderna ricerca archeologica". *Omaggio a Sara Santoro*. 1, pp. 61 - 69. Presses Universitaires de Louvain.

Rodà, I.; Miró, C.; Hinojo, E. (2018). "Un nuevo retrato de Barcino y su contexto arqueológico. Escultura romana en Hispania VIII. Homenaje a Luis Baena del Alcázar". *Actas de la VIII Reunión de Escultura Romana en Hispania*. pp. 337 - 349. Universidad de Córdoba.

Entrevista:

M'he quedat impressionada amb el teu currículum.

És que setanta-dos anys en són molts! No és el mateix un currículum de trenta anys que un de setanta-dos.

Vas estudiar Arqueologia.

Vaig estudiar Història antiga amb el 'Pla Maluquer', que és el millor pla que hi ha hagut per les lletres. Vaig començar la carrera a la Universitat de Barcelona l'any 65, i el 68 va sortir el Pla de Maluquer, que va dividir la Història en quatre: història antiga, medieval, moderna i contemporània. Els d'arqueologia vam anar a història antiga i a la meva llicenciatura hi posa 'història antiga'. Ara hi ha graus d'Arqueologia però fins fa quatre o cinc anys no n'hi havia.

Per tu va ser una millora?

Sí, el pla va ser fantàstic. Va ser la primera vegada que es va compartimentar la història, abans s'ensenyava com un tot. Hi havia un catedràtic que es deia Teodoro Baró que deia "*¡La història no hay que partirla, se tiene que saber toda!*". Sabem que s'ha de tenir una visió general, però lògicament t'has d'especialitzar perquè no podem saber de tot. I doncs, del 65 al 70 vaig estudiar a la UB.

Però en teoria l'Arqueologia no té època.

Tenia època, ara ja no. Arqueologia era prehistòria i món antic. Els xinesos i els americans no hi entraven, només el nostre món mediterrani. Ara sabem que hi ha arqueologia a tot arreu i a totes les èpoques. Pensem que l'arqueologia medieval va ser una conquesta. Els medievalistes eren documentalistes, i ara fan arqueologia perquè és una altra font de coneixement. La història no és només als documents.

També a la història moderna i contemporània?

És clar. Ara arriba la que se'n diu arqueologia industrial, però a mi no m'agrada gens aquest nom. Compte, perquè els romans tenien indústries, al sud de França hi ha forns que eren capaços de fer quaranta mil peces de ceràmica alhora. Que en diguin arqueologia industrial no m'agrada; que li diguin arqueologia de l'era industrial. És a dir que se'ns ha complicat molt la vida. L'arqueologia se'ns ha allargat a tot el món i a totes les èpoques. Quan jo estudiava no sortíem del Mediterrani.

I llavors com s'incorpora ara l'arqueologia a totes les parts de la història? O des de l'arqueologia s'estudien totes les èpoques?

Hi ha grau d'arqueologia. Però, és clar, amb quatre anys no fem meravelles. Sobretot perquè, es clar, tu pots explicar el que saps. Aquí no tenim especialistes en arqueologia xinesa. Ni tant sols tenim bons especialistes en arqueologia grega perquè per saber-ne s'ha de saber grec, i *graecum est, non legitur*. Aquí sobretot som de prehistòria, protohistòria, món iber i món celta, i romans. I després els medievals. Tot i tenir Empúries, l'única ciutat grega important de la península Ibèrica, especialistes catalans d'arqueologia grega no n'hi ha. Arqueòlegs grecs pròpiament dits no en tenim.

Pensem.cat és un projecte de la Fundació Congrés de Cultura Catalana.

Si creus que l'existència d'aquesta revista de difusió de la recerca universitària i el coneixement acadèmic és útil i vols contribuir a fer-la sostenible...

...associa't a la Fundació!

Molta gent relaciona l'arqueologia amb l'època prehistòrica, suposo que per l'Eudald Carbonell.

Sí, l'Eudald en sap molt d'investigar i en sap molt de màrqueting, cosa que als acadèmics ens falta moltes vegades. L'equip d'investigació Atapuerca és una entitat que té un premi príncep d'Astúries i és un plat molt fort. Però on acaba la prehistòria i comença la història uns diuen que passa aquí i els altres diuen allà. El paleolític, el que fa l'Eudald Carbonell, ningú nega que és prehistòria. Però quan arribem a l'edat del bronze, a l'urbanisme, als contactes des del Mediterrani amb civilitzacions que saben escriure... això què és? Prehistòria o arqueologia clàssica? Jo sóc d'arqueologia clàssica, dic que és aquí on pertany. Per mi, quan hi ha un urbanisme importantíssim, això no ha sigut una ment brillant sinó que han sigut contactes mediterranis que han vingut de fora.

Tornem a la teva carrera. Com vas decidir anar a la Universitat?

Ho tenia clar. El meu pare era advocat però era un humanista. Literatura, història, música? Tenia molta cultura i curiositat, i tot això m'ho va inculcar. Quan jo tenia 12 anys vam fer un viatge a Roma i quan vaig arribar al teatre romà d'Arle i vaig veure les columnes em vaig quedar meravellada? I el mateix quan vaig veure el Fòrum Romà i el Colisseu. Vaig dir 'jo en vull saber, d'això'. Em va fascinar. El meu pare em llegia els clàssics adaptats per a infants de la col·lecció *Araluce*, l'Eneida, l'Odissea, la Ilíada, i a mi tot allò em fascinava. I de jove, per guanyar-me uns diners per poder sortir el diumenge, em feia treballar al seu despatx i m'avorria solemnement fixant l'Aranzadi de Legislació i Jurisprudència. Li vaig dir que no volia ser advocada, que volia estudiar Filosofia i Lletres. I no hi va posar cap inconvenient.

I vas fer Filosofia i Lletres.

Sí, amb el nostre batxillerat, que era molt bo. Molt millor que el que hi ha ara. Sortíem amb una formació fantàstica: jo podia traduir l'Eneida i l'Odissea sense diccionari. I de geografia i ciències naturals també en sabíem molt. L'únic que no m'anava tan bé era la física, no m'interessava gens. Si ara es fes com a prova per entrar a la Universitat la prova que a mi em van fer als 9 anys per entrar al batxillerat d'aleshores... el 70% o 80% no hi entrava! L'ingrés de batxillerat no el passarien, els universitaris.

Vas arribar amb bon nivell a la Universitat. Ja tenies el llatí i el grec per començar.

Tots hi arribàvem. Al batxillerat ens van deixar triar entre fer grec o àrab, i com que jo tenia clar que volia fer clàssics vaig triar el grec.

Ja tenies clar que t'interessaven els romans?

El món clàssic. Grecs i romans.

Et vas especialitzar en Roma.

Sí. T'has d'acotar perquè no es pot amb tot. He publicat coses del món grec però no és el meu tema habitual. Els arqueòlegs clàssics a Catalunya són més de romans que no pas de grecs.

«Els arqueòlegs d'ara no tenen una formació històrica forta, no tot es pot compensar amb la tecnologia»

Per què això?

Els arqueòlegs d'ara no tenen una formació històrica forta. Poden tenir una bona formació tècnica, però els falta molta base d'història i se n'adonen. Si volen estudiar els romans no pot ser que no sàpiguen llatí. Tenen una base molt fluixa i no tot es pot compensar amb la tecnologia.

La teva especialització és l'epigrafia. Què és exactament?

L'epigrafia és un nom grec que vol dir 'escrit sobre', i normalment són suports estables i duradors com ara la pedra, el bronze, la ceràmica? Si són papirs, que només es troben a Egipte, perquè al nostre clima no es conserven, ja estariem parlant de la ciència de la papirologia. L'epigrafia són escrits sobre materials duradors. I jo dic que són missatges en directe de l'antiguitat, perquè els textos de l'epigrafia els tens davant tal i com es van escriure fa dos mil anys. Els que abans feien epigrafia a finals del s. XIX eren només llatinistes, però no només és important el llatí, sinó que es tracta d'una peça arqueològica. Abans de ser escrita ja era un monument; algú l'havia tret d'una pedrera, li havia donat forma, havia passat per uns tallers? Després també s'ha de tenir en compte on havia d'anar la inscripció, si en un lloc públic o privat, etc. Tot això són qüestions que entren dins d'un marc històric, i per tant l'epigrafia la fan llatinistes, historiadors de l'antiguitat i els arqueòlegs. És arqueologia perquè es tracta d'un monument per si mateix abans de ser inscrit. A través de l'epigrafia tens informació de la societat, d'economia, de religió, de política i de tot. És la primera ciència humanística que s'ha informatitzat perquè hi ha moltes dades. Ara tenim accés a moltes bases de dades que ens permeten connectar moltes coses, però has de saber què busques. S'ha enriquit moltíssim la possibilitat de treure fruit de tot això. I jo faig epigrafia des de l'arqueologia. Però tinc sort de tenir una bona base de llatí; la meua tesi sobre epigrafia de Barcelona la va dirigir un catedràtic de llatí. I els arqueòlegs en aquell moment deien "què és això de l'epigrafia?", perquè ells estudiaven l'edat del bronze i colonitzacions. I vaig pensar que preferia que la meua tesi la dirigís el catedràtic de llatí.

Qui era?

Virgilio Bejarano. I Sebastià Mariner em va ajudar moltíssim. Vaig tenir la gran sort que quan treballava al Museu d'Història de la Ciutat, encara com a estudiant, em van adjudicar per fer de la seva ajudant. Vaig aprendre moltíssim. Sempre li feia preguntes i ell sempre em responia i mai em va dir que deia disbarats. I en devia dir forces! Vaig estar dos cursos totes les tardes amb ell i em va ajudar moltíssim perquè a Espanya hi havia molt poca gent que es dedicava a l'epigrafia.

El món romà dóna molt de si?

És clar. Algú pot ser especialista en el nostre món actual? Algú sabrà d'economia, un altre de política, un altre de religió? El mateix passa amb el món romà, el primer món globalitzat. És un món tan modern que fa feredat. Del dret romà encara en vivim. Els precapitalistes deien que era una societat esclavista, però jo crec que el nostre món contemporani està cometent l'error criminal de pensar que tot ha de ser políticament correcte i reconvertir allò del s. XVIII en el s. XXI. No ho podem fer. Les coses són producte d'un moment i s'han de comprendre en el bagatge d'aquell moment; no podem aplicar els nostres paràmetres a les societats d'altre temps.

«Sembla que allò que no ha començat a l'any 2000 no existeix, és un gran error del món contemporani»

Ens interessa avui conèixer el món romà?

Ens hauria d'interessar. El que passa és que sembla que allò que no ha començat a l'any 2000 no existeix, un altre gran error del món contemporani. I què vol dir això? Si no sabem l'evolució, ens quedem amb les tonteries d'alguns programes insuportables que fan a la televisió, en els que ningú no ha llegit un llibre gairebé, però, això sí, tothom predica; menys predicar i més estudiar. De tota manera, és gratificant quan s'assoleix un bon nivell de divulgació, rigorosa i atractiva a la vegada. Com a anècdota, un ministre que defensava un projecte de llei per augmentar les hores d'esport a les escoles i reduir les hores de llengües clàssiques com el llatí, va dir: "¿Por qué, en definitiva, para qué sirve hoy el latín?". I un professor d'universitat va contestar: "Para que a Su Señoría, que ha nacido en Cabra, le llamen egabrense, y no otra cosa". Va ser genial aquesta

contestació.

Has treballat al Museu d'Història de Barcelona, que conserva dos mil anys d'història.

Sí. Barcelona ciutat va ser fundada entre els anys 15 i 13 abans de Crist. És de l'època d'August. És quan s'acaba la conquesta militar d'Hispania i l'endemà comencen a organitzar infraestructures i no polítiques buides de contingut. Entre el 19aC i el 12aC es reestructura tot el terç nord de la península i es funden les ciutats noves com Barcelona, Saragossa, Lugo, etc. Barcelona neix en aquest context. Al Museu d'Història hi vaig tenir una gran sort: jo feia segon de carrera quan va sortir una convocatòria d'unes beques per ajudar a fer l'exposició Hispano-Luso-Americano-Filipino de Municipios, perquè hi havia un congrés que anava d'això. Treballava amb en Frederic Udina Martorell. I es va presentar una ocasió quan una secretària que hi havia es va quedar embarassada. En aquell moment els permisos per maternitat eren molt limitats. L'Udina va proposar que jo la substituís i que ens dividíssim el sou, i així la secretària podia tenir una mica més de permís de maternitat. I la vaig substituir. I vaig aprendre molt. Em vaig quedar a la secretaria i també vaig començar a intervenir en les excavacions que es duïen a terme. Unes excavacions que l'Udina Martorell va iniciar amb un conveni amb el professor Nino Lamboglia, va aconseguir que es fessin les primeres excavacions estratigràfiques de Barcelona. Primer ell m'havia destinat a ajudar al Sebastià Mariner, i després a les excavacions de la Plaça de Sant Miquel de l'any 69. Jo estava encantada de la vida. Em feien fer índexs i d'altres coses, però no m'importava, jo volia treballar i aprendre al costat del Sebastià Mariner i participar a les primeres excavacions estratigràfiques que es van fer a Barcelona amb en Nino Lamboglia i la seva assistent catalana Francesca Pallarès.

Tot aquest coneixement del món romà a Barcelona comença aleshores?

No, hi ha molta investigació. Bosarte, Puig i Cadafalch, i tanta altra gent. La demolició de les muralles de Barcelona va proporcionar molt de material que es diposità en un primer Museu a la Reial Capella de Santa Agata, després a l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, que va constituir el nucli del Museu d'Arqueologia de Catalunya, creat per Pere Bosch Gimpera el 1935. L'etapa moderna comença als anys 40 quan l'Institut Municipal d'Història es divideix en dos: l'Arxiu Històric i el Museu d'Història. Per dirigir el museu van triar Frederic Udina Martorell i es van adonar que necessitaven fer excavacions. Ell era medievalista, la seva tesi sobre l'arxiu comtal de Barcelona és boníssima. En Duran i Sanpere va fer excavacions abans de la Guerra Civil. Havia trobat tot el que és el subsòl Padellàs, i deia que els romans eren aquí i que ningú no se'ls havia emportat. Va fer el primer museu modern conservant les restes a sota la casa Padellàs, que va ser traslladada perquè als anys 20 desmuntaven la Via Laietana. Aleshores, en posar la Casa Padellàs en el lloc on és ara, a la plaça del Rei, van començar a sortir romans. Això, als anys 30, té molt mèrit. I això es conserva. Va fer una espècie de sala hipòstila. Per tant, les excavacions modernes van començar a l'etapa de Duran i Sanpere. Un altre arqueòleg, que no va ser professional en el sentit que no cobrava un sou per ser-ho, Josep de Calassanç Serra i Ràfols, va començar les excavacions de la muralla. I als anys 50 i 60 van descobrir-se peces excepcionals, perquè es buidava la muralla romana.

Pensem.

Una nodrida col·lecció de peces de l'època romana. Foto: Marta Rovira.

I en tots aquests anys de recerca s'ha completat el coneixement de Barcino?

Sí, s'ha avançat molt, és clar. Cada vegada que investigues arregles coses, però obres uns altres horitzons. És com el mite d'Aquil·les i la tortuga. És una entelèquia, però ajuda a explicar que hi ha coses que mai no arribes a atrapar. És una ciència viva.

També pel que fa l'excavació??

Pel que fa l'excavació també et trobes sorpreses. A vegades trobem coses que ens preguntem "això què hi fa aquí?", però aquí estan. I comencem a rebobinar. Nosaltres parlem d'hipòtesis i d'evidències. A l'arqueologia sempre hi ha coses noves, ara penso que de vegades s'excava massa, perquè si s'excava s'ha de tenir un pla per després. No es pot foradar una muntanya per foradar. Perquè què en faríem després? Vindran els furtius amb els detectors de metalls i t'ho fotran tot enlaire. Per tant s'han d'excavar les programades, Empúries i Tarragona, però no s'ha d'excavar sense saber què et trobaràs, si tindrà protecció municipal, si la ciutat ho vol, etc. Allò no pot quedar com un dipòsit d'escombraries. I això passa a Roma també. D'altra banda hi ha les intervencions inevitables, a conseqüència d'obres públiques o privades, que convé saber contextualitzar convenientment per després poder muntar el puzzle històric d'una manera adient.

«Quan excaves has de planificar què faràs després. Sabent que no tot es pot conservar ni tot s'ha de destruir»

A Roma no poden absorbir tot el que tenen, oi?

Clar. És terrible. Ara han trobat en unes excavacions unes cases romanes però ho han integrat molt bé. La idea és: quan excaves, per necessitat o no, has de planificar què faràs després. Sabent

Pensem.

---

que no tot es pot conservar ni tot s'ha de destruir. Per exemple, nosaltres vam excavar a la catedral de Tarragona i la idea era veure si allà hi havia hagut el temple d'August o no, i després havíem de tornar a tapar perquè hi havia un paviment gòtic sencer. Què havíem de fer? Carregar-nos el gòtic per veure si trobàvem dos murs? I ara! S'ha d'excavar, documentar, estudiar què hi ha, i després tornar-ho a tapar. És a dir que no tot s'ha de conservar, ni tot s'ha de tapar. Ara a un barri de Roma residencial de l'època romana s'ha excavat, s'ha conservat i es fa visitable. Això és un valor afegit. L'altre dia era a Sant Joan de les Abadesses i el que queda de la muralla medieval es veu i està integrat. Hem de pensar com es pot integrar. Però s'ha de pensar en la totalitat del procés, no es pot excavar i després pensar "ara... què?".

Quan vas deixar el Museu d'Història de Barcelona? T'hi vas quedar molts anys?

Sí, primer vaig estar d'ajudant i després vaig guanyar una plaça a unes oposicions d'auxiliar d'institucions culturals com em va suggerir l'Udina. I ara tinc la medalla de Frederic Udina Martorell de l'Acadèmia de Bones Lletres, que em fa molta il·lusió, perquè li dec molt al senyor Udina. Després, al 76, hi va haver oposicions de conservador tècnic i també les vaig guanyar. En aquell moment tenia una nena de dos anys. Treballava pel museu i per la Universitat i després vaig haver de triar entre l'un o l'altre. I vaig decidir seguir a la Universitat.

T'agradava donar classes?

Molt. Em vaig quedar amb les classes, però sempre he continuat col·laborant amb el Museu d'Història. Sempre m'hi he sentit com a casa.

També has sigut directora de l'Institut Català d'Arqueologia.

Fins aquí fem un salt molt gran! Jo vaig guanyar la titularitat a la Universitat el 85, el 93 vaig guanyar la càtedra, que evidentment em va fer molta il·lusió. I el 2006, l'any que vaig ser àvia, em van presentar si volia ser directora de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica. M'hi vaig presentar i hi vaig estar un sexenni, del 2007 al 2012.

Què fa aquest Institut?

És un institut que es va crear el 2002. El primer director va ser Josep Guitart i Duran, i jo vaig ser la segona. Es va crear a Tarragona, que té una riquesa increïble, va ser Patrimoni de la Humanitat el 2002 per les seves restes romanes. Tàrraco va ser la capital que controlava la província més gran de l'Imperi Romà que era la Hispània Citerior, que estava més a prop de Roma. Això vol dir Citerior, i es dominava una gran part de la península Ibèrica des de Tarragona. Va ser un exemple per totes les províncies de l'Imperi Romà. Madrid, que no existia -però sí Complutum que és Alcalà d'Henares, a 25 km de Madrid- la seva capital era Tàrraco. I també era la capital d'Andalusia Oriental i Almeria, Galícia i el nord de Portugal fins el Duero. Tot això es controlava des de Tarragona. Va ser una capital importantíssima i hi ha un patrimoni riquíssim.

«A Tarragona no han sigut capaços de fer un pla director on s'hi possessin tots per dignificar Tàrraco»

I des del punt de vista de les restes, queda feina per fer a Tarragona?

Falta molt a Tarragona. A Tarragona, com ens passa a tots els catalans, sempre estaven barallats. L'Ajuntament, la Generalitat, el Museu, l'Arquebisbat, la Reial Societat Arqueològica Tarraconense, no han sigut capaços de fer un pla director on s'hi possessin tots, i jo ho vaig intentar i no ho vaig aconseguir. Vaig aconseguir que hi hagués bona harmonia, que ja era molt. I l'Institut Català va néixer el 2002 perquè aquesta capital, Tàrraco, fos ben servida. Fins i tot no tenia cap càtedra d'Arqueologia i es va aconseguir la càtedra a la Universitat Rovira i Virgili. Però falta molt per fer a Tarragona i, sobretot, han de col·laborar, però és molt difícil fer col·laborar a la gent.

Has fet d'arqueòloga a altres països com Croàcia, França? Com ha sigut això?

Sí. Ha sigut sempre per contactes de factor humà. Tenia el museu i la universitat, i allà s'hi fan contactes internacionals pels congressos i aquestes coses. Vaig anar fent xarxa i contactes i vaig conèixer el que després seria el director del Museu Arqueològic de Split a l'antiga Iugoslàvia i vam voler treballar junts. Després em vaig apuntar al projecte Erasmus de la UAB amb Southampton? Vam utilitzar els mecanismes que teníem per fer xarxa i fer equip, que això és importantíssim. Si no fas equip no fas res. Jo ara estic molt contenta perquè tinc un equip, entre l'ICAC i l'Autònoma, que és maquíssim humanament i professional; és el que sempre he buscat.

Abans comentaves que internet ha ajudat molt a l'epigrafia, l'arqueologia ha canviat amb les noves tecnologies?

I tant. Ha canviat moltíssim. El 3D, poder fer fotografies amb drons? Només això ja ho ha canviat molt. Abans s'havien de fer vols aeris amb helicòpter, si et deixaven. I ara amb els drons es fan unes visions estupendes. Però hem d'anar amb compte, la tècnica no ha d'enlluernar. T'ha d'ajudar a entendre millor una ciutat, uns monuments?

I les representacions que es fan amb maquetes o amb realitat augmentada?

Les maquetes van molt bé per entendre ciutats com Tarragona. Les ulleres de realitat augmentada agraden molt a les criatures però fallen i requereixen fer una inversió en manteniment. Si no es fa així, en pocs dies deixen de funcionar. S'ha de mirar al futur. També l'arqueometria ens ha ajudat moltíssim.

Què és l'arqueometria?

Són les tècniques i les ciències aplicades a l'arqueologia com la física, la química, la geologia, sense les qual no podem treballar. Això ho vaig començar a fer els anys 90.

Per acabar, et volia demanar si quan vas començar a estudiar hi havia poques dones a la universitat.

No, a Filosofia n'érem moltes. Pocs nois hi havia! Als anys 60 era una carrera femenina.

I actualment Arqueologia és una carrera totalment feminitzada.

Perquè encara és una carrera de Filosofia i Lletres, que després es pot fer el grau d'Arqueologia. Però és una carrera que a les classes continua havent-hi més noies que nois.

Però dones arqueòlogues conegudes no n'hi ha gaires...

Sí que n'hi ha. És un món d'homes, però n'hi ha: Julia Beltrán, Marta Santos, Aurora Martín, Raquel Piqué, Mercè Roca i moltes d'altres a Catalunya.

També et pot interessar:

[noticiadiariambautor]93/181[/noticiadiariambautor]
[noticiadiariambautor]93/179[/noticiadiariambautor]
[noticiadiariambautor]93/177[/noticiadiariambautor]
[noticiadiariambautor]93/175[/noticiadiariambautor]
[noticiadiariambautor]93/173[/noticiadiariambautor]
[noticiadiariambautor]93/171[/noticiadiariambautor]
[noticiadiariambautor]93/164[/noticiadiariambautor]